

Lezing 'Provincie, Parlement en u' voor Stichting Politieke Scholing Eijsden-Margraten op 13 maart 2019 te Margraten

Dames,

Mij is verzocht u vandaag aan te sporen.

U aan te sporen om volgende week gebruik te maken van uw kiesrecht met een lezing '**Provincie, Parlement en u.**'

Een verzoek dat mij om twee redenen enigszins ongemakkelijk maakt.

Eén omdat ik niet die ene man in dit gezelschap wil zijn die u hier even komt vertellen wat u moet doen;

En twee omdat ik niet de indruk heb dat u – als geëngageerde vrouw dat u denk ik toch bent – dat u mijn aansporing echt nodig heeft...

Omdat ongemak enigszins weg te nemen laat ik graag – zeker voor het u-gedeelte van mijn lezing – de geschiedenis aan het woord.

De geschiedenis die ook u van dienst kan zijn om anderen te inspireren om toch vooral óók het stemhokje op te zoeken.

Na het **u**-gedeelte laat ik dan graag de **provincie** en het **parlement** de revue passeren. Waarmee ik in feite de lezing herdoop tot 'u en de provincie en het parlement.'

Maar laten we – de geschiedenis en ik – het dus eerst over **u** hebben.

Over u als vrouw. Waarvan de geschiedenis leert dat het dit jaar exact 100 jaar geleden dat u het actieve stemrecht kreeg. Twee jaar later dan alle mannen en het passieve stemrecht, wat inhield dat u wel gekozen mocht worden, maar zelf nog niet mocht stemmen...

Maar 100 jaar geleden koos de Tweede Kamer dus – in grote meerderheid – vóór het vrouwenkiesrecht.

Overigens nadat de allereerste Limburgse minister-president – Charles Ruys de Beerenbrouck – een half jaar eerder in zijn eerste regeringsverklaring zich nadrukkelijk had uitgesproken vóór dit algemene kiesrecht.

Maar niet alleen deze Limburgse premier zorgde voor een mooi Limburgs randje aan deze zo belangrijke democratiseringsslag.

Dat waren óók drie Limburgse vrouwen die elk voor een primeur tekende...

Zo was het de **Grondveldse** burgemeestersvrouw **Elise Spauwen** de als allereerste vrouw in Nederland haar stem uitbracht. Dat deed ze op 15 mei 1920 bij de tussentijdse gemeenteraadsverkiezing in haar gemeente...

En het was de **Roermondse Mathilde Haan** die in mei 1919 – op basis van het passief kiesrecht – het eerste vrouwelijke gemeenteraadslid van het land werd.¹ Er zouden dat jaar nog 87 vrouwen volgen, maar zij trad als allereerste toe aan de raad van Roermond.

Dat deed zij overigens namens de katholieke Kiesvereniging, terwijl niet alle katholieken voor het vrouwenkiesrecht waren. Pastoor Thiessen schrijft als hoofdredacteur van de Limburgse Koerier zelfs dat volgens de Rooms-katholieke Kerk het optreden van de vrouw in het politieke leven verboden is.

Vandaar dat de Liberalen beweerden dat de katholieken Mathilde ‘zuiver en alleen naar voren schoven als lokvogel om kiezers te vangen’.

In een verkiezingspamflet vroegen zij – de Liberalen - zich af wat zij als jonge, ongehuwde vrouw überhaupt zou weten van ‘het huishouden, van het leven, van de gezinsbehoeften, van de opvoeding der kinderen, van gemeentepolitiek enzovoort’.

Alsof mannen van al die onderwerpen wél kaas hadden gegeten...

Maar Mathilde wordt gekozen. Van de 2853 mannen die in Roermond hun stem uitbrengen, doen 62 dat op haar. Daarmee wordt ze één van de 15 raadsleden.

De regionale pers besteedt daar dan overigens totaal geen aandacht aan.

Het landelijke Algemeen Handelsblad doet dat wel, en schrijft over de dan net 33 jarige Mathilde dat ‘met mejuffrouw Haan een energieke, degelijke, ontwikkelde vrouw, apotheker van beroep, het vrouwelijke element op waardige wijze zijn intrede doet in de raadszaal.’²

¹ Bron: 100 Jaar vrouwen in de lokale politiek, Raadslid.nu

Waarmee ze overigens meteen bewees dat vrouwen in de politiek wel degelijk het verschil kunnen maken.

Geheel in stijl met de leuze waarmee de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht eerder voor dat recht ijverde: en wel “laat mij binnen, ik breng nieuw licht.”

Want één van haar eerste voorstellen luidde om vrouwen van gemeentewerklieden in kennis te stellen van de hoogte van het loon van hun man...

Ook zette zij zich in voor het openstellen van sportterreinen voor meisjes (ze was zelf een tenniskampioen) en bleef zij zich sterk maken voor vrouwelijke woninginspecteurs.

Vrouwelijke woninginspecteurs die niet alleen de kwaliteit van de woningen moesten controleren, maar ook zouden toezien op de opvoeding van kinderen, de hygiëne in huis en de kwaliteit van het eten...

Zoals ze zich ook bleef ijveren voor vrouwelijke politieassistenten, de uitbreiding van het ziekenhuis met een afdeling voor kraamverpleging en de stichting van een bewaarschool (ofwel kleuterschool)...

Ondanks de meerderheid van de katholieken in de raad bleven haar meeste voorstellen echter enkel een voorstel, want zelfs haar eigen fractie vond haar ideeën te vooruitstrevend, te wild...

Voor een tweede raadsperiode stelde zij zich niet meer beschikbaar, intussen getrouwd ging zij zich weer geheel toeleggen op haar apotheek, met haar man als assistent...

Voor de 3^e primeur tekende de **Valkenburgse Stiena Ruypers-Erens**, die – gelijk met een dame uit Oostzaan – de eerste vrouwelijke wethouder van het land werd. Op 2 september 1919 maakte ze als fris gekozen raadslid meteen de promotie naar een bestuursfunctie.

Al was een vrouw in zo'n ambt kennelijk wel wennen, in ieder geval voor de gemeentesecretaris. Want deze maakte in zijn notulen nog nadrukkelijk onderscheid tussen de twee wethouders: in het geval van de man schreef hij wethouder Herwarts, in het geval van de vrouw mevrouw Ruypers, zonder haar functie te noemen.

² Algemeen Handelsblad 22-5-1919

Waarbij het een pikant detail was, beste dames, dat een gehuwde vrouw in die tijd nog handelingsonbekwaam³ was.

Zelf mocht ze niet eens zonder toestemming van haar echtgenoot een bankrekening openen of een paspoort aanvragen, maar besturen mocht ze nu dus wel...

Een jaar later werd ze als oudste van de 2 wethouders – Stiena was toen 63 – ook de allereerste loco-burgermeester van het land.

En óók dat was best bizar, want volgens de Gemeentewet van 1904⁴ konden alleen mannen burgemeester worden. Omdat deze ook hoofd van de politie en de brandweer waren. En dat zou een vrouw fysiek en geestelijk toch niet aankunnen?

Maar de wet zei niets over loco-burgemeesters, dus Stiena kon bij gelegenheid gewoon de burgemeestersketen omhangen...

Drie Limburgse vrouwen dus die 100 jaar geleden geschiedenis schreven in die democratiseringsslag, waarmee u – als vrouw – voortaan ook uw invloed kon laten gelden op de politiek.

Tot zover even het 'u-gedeelte' uit mijn lezing. In ieder geval voor wat betreft het 'u' van toen, op het 'u' van nu kom ik straks nog even terug.

Maar dan kom ik nu bij de **provincie** Limburg

Waarbij ik zowel de provincie als ons vaderland, als de Provincie als ons bestuur, de revue laat passeren.

Waarbij ik voor het Limburg als ons vaderland nog graag even het woord geef aan de geschiedenis...

Want zoals ik ook in mijn nieuwjaarstoespraak van dit jaar aangaf, heeft ook ons Limburg – net als het vrouwenkiesrecht – een 100 jarige verjaardag te vieren. Omdat ook zij in 1919 een duidelijke mijlpaal beleefde in haar emancipatie.

En daarvoor neemt de geschiedenis u even mee terug naar 1815. Naar 1815 als Napoleon in Waterloo verliest en de overwinnaars besluiten dat het voor de machtsverdeling binnen Europa beter is als de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden samensmelten tot één koninkrijk.

³ Gehuwde vrouwen bleven tot 1957 handelingsonbekwaam

⁴ Vrouwen bleven tot 1931 uitgesloten van burgemeestersambt

Een Verenigd Koninkrijk der Nederlanden onder Koning Willem I.

En daarmee ziet ook Limburg het levenslicht. Een Limburg voorheen bestaande uit het voormalig Frans departement Nedermaas, plus wat delen uit het Roerdepartement. Dit om de Maas niet aan de Pruisen te laten grenzen.

Maar in feite was Limburg toen dus een gloednieuwe provincie, want voordat de Fransen ons 20 jaar eerder bijeen veegden in die departementen, kon je ons territorium het best omschrijven als een staatkundige lappendeken...

Maar net als al die andere zuidelijke provincies voelt Limburg zich helemaal niet thuis in dat nieuwe koninkrijk. Ze vindt het te protestant, te conservatief, te bazig....

Het was dus wachten op een opstand. Een opstand die al na 15 jaar – in 1830 – uitbreekt en de geboorte van België betekent. Een België waartoe ook Limburg behoort. Met uitzondering van Maastricht (en het naastgelegen Sint Pieter) want daar ligt een leger met een Hollandse generaal. Ofwel: de stad wil wel, maar kan niet...

Maar hoe graag we het ook wilden, Belg mochten we niet blijven. De grote machthebbers snijden het kersverse Limburg van 1815 in 1839 in tweeën; en sturen ons deel terug naar Nederland. Bovendien maken ze ons als Hertogdom Limburg óók lid van de Duitse Bond. Nu zijn we opeens geen Belgen meer, maar halve Nederlanders en halve Duitsers.

Daar waren we niet blij mee.

Zoals we ook niet blij waren met

- benoeming van vrijwel uitsluitend protestanten op hoge posten;
- veel hogere belastingen en
- de instortende economie omdat we Belgisch afzetgebied verloren.

Vandaar dat er al snel separatisten opstonden. Separatisten die in 1844 eerst en vooral aanstuurden op hereniging met België, maar toen dat echt kansloos bleek, op een zelfstandige status als Luxemburg.

Zodat we een “eigen zuinige regering, alleen bestaande uit Limburgers” kunnen vormen, zo schreven ze toen. Een wens die geen gehoor kreeg.

Dán gaan we maar overwegen om helemaal Duits te worden. Zeker als er een revolutionaire en meer liberale wind door Europa gaat waaien, en deze meer aanwakkert in de Duitse Bond dan in Nederland.

Zo her en der beginnen op onze overheidsgebouwen zelfs al de Duitse vlaggen te wapperen. Alles beter dan het rood-wit-blauw van het Koninkrijk der Nederlanden...

Enfin, ook deze beweging zet niet door. En als de Duitse Bond uiteenspat, worden we in 1967 zowaar een 'normale' Nederlandse provincie...

Niet dat elkaar nou in de armen vielen.

We zijn nog steeds niet dol op Holland. Net zoals Holland dat ook niet op ons is.

Ze hebben het over ons als 'een vreemd aanhangsel; een ellendig strookje land; een nakomertje dat niet echt kan meekomen...'

Ook onze bestuurskwaliteiten worden in Den Haag behoorlijk in twijfel getrokken.

Ze noemen ons daar 'een enigszins eigenaardige provincie' genoemd, waar sommige burgemeesters er min of meer een gewoonte van maken 'lands wetten te negeren of te overtreden.'

Vandaar dat wij als 'inboorlingen' weinig kans maakten op hoge functies.

Het moest tot 1893 duren voordat een Limburger – Gustave Ruys de Beerenbrouck – bij ons gouverneur kon worden.

Daarvoor waren het vooral Brabanders geweest. Dat paste precies binnen het Haagse beleid om die 'onbetrouwbare' Limburgers in toom te laten houden door katholieke landgenoten die in de ogen van Den Haag wél betrouwbaar waren.

Brabanders dus...

Maar het was onder die eerste echte Limburgse gouverneur dat het tij – aan beide zijden - langzaam begon te keren.

Zo begon 'Holland' ons meer en meer te waarderen.

Al had die waardering niet zo heel veel te maken met de ambitie van Ruys om Limburg om te vormen van een arme naar een meer moderne en welvarende agrarische samenleving, als wel met het zwarte goud in onze bodem waaraan het hele land zich kon gaan warmen. Maar toch...

En wij waren bijzonder blij dat de eerste wereldoorlog aan onze neus voorbij ging.

Natuurlijk ging de ellende ons aan het hart; zeker in die eerste oorlogsmoanden van 1914 toen zo'n 100 duizend Belgen bij ons in Limburg veiligheid zochten en vonden.

Maar dat liet ons misschien wel voor de allereerste keer ook het voordeel ervaren om bij Nederland te horen. Het neutraal gebleven Nederland dat ons nu ook echt meer serieus begon te nemen.

Natuurlijk door onze kolenrijkdom, maar zowaar wordt in 1918 ook voor het eerst een Limburger minister-president van Nederland: Charles Ruys de Beerenbrouck...

Ja, de zoon van die andere Ruys, onze eerste echt Limburgse gouverneur.

Al moest ook de eerste vrouw van het land – en dan heb ik het over Koningin Wilhelmina – daar kennelijk aan wennen. Want na een paar ontmoetingen geeft ze dan toch toe dat 'al was hij Limburger en katholiek', hij toch een 'gunstige indruk' maakte...

Maar als België ons na de eerste wereldoorlog ons terug wil als 'smartengeld' voor de geleden oorlogsschade, zeggen wij dus duidelijk 'nee'

In Limburgse kranten verschijnt er dan ook een oproep aan alle Limburgse vrouwen om zich – voor het allereerst – te verenigen. Te verenigen tegen die claim van België...

Man en macht en dus vrouw moesten zich hiertegen verzetten, want Nederlands Limburg wil nu Nederlands Limburg blijven.

Voor het eerst kiezen we dan echt voor het rood-wit-blauw.

Ruim 100 jaar nadat anderen besloten dat we Nederlanders moesten worden, wilden we het nu ook echt zelf zijn. Weliswaar wel met een bijzonder unieke provincie met een internationale geschiedenis en dichterbij de buitenlandse burens dan de eigen landgenoten, maar onmiskenbaar en bewust Nederlands.

En dan is dit een mooi moment om het woord van de geschiedenis over te nemen.

Dames, we waren toen een welvarende provincie. Niet welvend door een moderne landbouw zoals vader Ruys had gewenst, maar welvend door de mijnindustrie zoals Den Haag van ons wenste.

Een industrie die ons later in zijn eenzijdigheid behoorlijk opbrak, want toen onze kolen niet meer nodig waren en er zoveel banen verloren gingen, waren er nauwelijks alternatieven.

Natuurlijk: we kregen de Daf, de zware chemie en cijferfabrieken als de Belastingdienst en het Centraal Bureau voor de Statistiek... maar dat was bij lange na niet voldoende...

Maar vandaag de dag zijn we er behoorlijk bovenop gekropen.

Zo zit er een behoorlijke groei in onze economie. Onze groeicijfers staken de laatste jaren zelfs af en toe boven de landelijke lijn uit.

En onze werkloosheid – sneller dalend dan in de rest van het land – is 3,3 % zelfs historisch laag te noemen, en ligt zelfs nog onder het landelijk gemiddelde van 3,5 %.⁵

Bovendien zien we steeds slimmer aan het worden. Zo slim dat Europa ook ons heeft aangewezen als innovation-leader...

Dus, 'Holland' kan ons met de beste wil van de wereld echt geen nakomertje meer noemen dat niet goed kan meekomen.

Sterker nog: toen de Volkskrant 2 jaar geleden een bijlage aan ons wijdde – omdat we toen 150 jaar uniek bij Nederland hoorde – toen moest die krant een beetje tot haar eigen verbazing vaststellen dat we hier in Limburg succes op succes aan het stapelen waren.

'Ontspannen ambitieus' noemden ze Limburg, enigszins bewonderend. De malaise van de mijnsluiting waren we uiteindelijk en ongemerkt toch trefzeker aan het tackelen geweest...

En nou hoor ik u zo langzamerhand denken: en wat heeft de Provincie als bestuur daar nou helemaal mee te maken?

Wat doet de Provincie nu helemaal meer dan het uitgeven van een carnavalsposter?

⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-arbeidsmarkt/werklozen/toelichtingen/werkloosheid-naar-regio>, cijfers 4e kwartaal 2018

Ik moet toegeven dat dat het enige moment is dat we een run van burgers op het Gouvernement aan de Maas in Maastricht meemaken, maar de Provincie doet echt meer, véél meer ...

Laat mij – samen met Lex Uiting – daarvoor in een filmpje toch even het woord geven aan een dame, aan Liza...

(filmpje)

U hoorde het: de Provincie heeft met energie te maken, met economie,
met natuur & platteland,
met het inrichten van de omgeving,
met goede bereikbaarheid,
met kunst en cultuur...

Kortom allemaal zaken die met uw leven en welzijn hier in Limburg te maken hebben.

En in al die zaken hoort de Provincie – als bestuur - een rol te pakken...

Niet de enige rol, maar wel een belangrijke, van regisseur, van verbinder en van geldschieder... Ofwel de Provincie heeft zo'n beetje in alles de vinger in de pap.

Laat ik bijvoorbeeld inzoomen op de economie. Voor de Provincie geldt het al een officiële taak om te zorgen voor een goede regionale economie.

Een goede regionale economie die gebaseerd is op kennis. Zo heeft de Provincie besloten, in hechte samenwerking met ondernemers en onderwijs & onderzoeksinstituten.

Hiervoor bouwen we samen in Limburg aan maar liefst vier verschillende kennishaarden, ofwel vier verschillende campussen onder één naam en wel Brightlands.

Zo kennen we sinds 5 jaar in **Maastricht de Brightlands Health Campus** die zich – met een academisch ziekenhuis binnen handbereik – focust op gezond leven.

Waar we onder meer – en daarmee haalden we ook de wereldpers – vlees weten te kweken, maar ook botten.

Al iets ouder is de **Brightland Chemelot Campus in Sittard-Geleen** met de focus op slimme materialen en duurzame productie.

Hier wordt – onder veel meer - gewerkt aan superlicht, supersterk en super duurzaam kunststof waar bijvoorbeeld de auto-industrie op zit te wachten; of Tom Dumoulin.

In Heerlen – op de **Brightlands Smart Service Campus** – ligt de focus zoals de naam al zegt op snuggere diensten.

Nog geen drie jaar oud is dit nu bijvoorbeeld al ‘*the place to be*’ voor kennis over blockchain. Dé technologie voor een digitale wereld die betrouwbaar is én de privacy respecteert.

En in Venlo ten slotte – op onze jongste **Brightlands Greenport Campus** – ligt de focus geheel op gezond voedsel.

Hier proberen we – ook onder meer – het antwoord te vinden op de vraag hoe in 2050 9 miljard monden te voeden. En die ‘wij’ zijn dan bijvoorbeeld agrariërs met interessante ideeën én techneuten die hiermee aan de slag gaan....

Vier verschillende Brightlands-campusen verspreid over de provincie met ieder hun eigen focus, maar óók elkáár versterkend. Én onze maakindustrie én ons MKB...

Een keuze voor kennis, beste dames, die vooralsnog goed uitpakt, want het gaat Limburg economisch bijzonder goed, zoals ik zojuist al aangaf.

Maar naast die wettelijke taken kan de Provincie ook onderwerpen oppakken die wij hier in Limburg sámen belangrijk vinden, zoals bijvoorbeeld een goede gezondheid voor alle Limburgers...

Zo is vanuit het Gouvernement in Maastricht het ambitieuze plan gelanceerd waarmee Limburg de eerste positief gezonde provincie van het land wil worden.

Waarmee we – weer samen met partners - willen zorgen dat iedereen – te beginnen met de allerjongsten – in goede gezondheid oud kan worden. Door méér te bewegen, gezonder te eten, de lenigheid van de geest te trainen ...

En dat werkt. Soms zelfs beter dan verwacht. Zoals bijvoorbeeld blijkt uit het project ‘De Gezonde Basisschool van de Toekomst’.

De Universiteit van Maastricht kon vorige maand al bekend maken dat op die scholen waar kinderen de laatste 3 jaar gezonde voeding en beweging kregen aangeboden, de kinderen nu een veel beter en gezonder gewicht hebben dan kinderen op andere scholen.

Bovendien – en dat was een onverwacht maar mooi bij-effect – bleek op die gezonde scholen ook veel minder gepest te worden.

Economie als plicht dus, en gezondheid als keuze..

Maar als ik dan nóg een heel belangrijk onderwerp wil noemen wat de Provincie echt moet oppakken, dan is

dat natuurlijk het onderwerp dat ook Liza in het filmpje al eerste opnoemde: energie.

Energie en klimaat, een onderwerp waarmee alles en iedereen te maken krijgt. Onze industrie, onze landbouw, ons vervoer, ons huis, wijzelf ...

GS – de Gedeputeerde Staten, zeg maar de regering van Limburg – maar GS heeft hiervoor op de valreep van 2018 een plan gelanceerd met de naam LEKTA, ofwel de Limburgse Energie en Klimaat Transitie Aanpak.

Dit plan behelst in feite een totale verbouwing van onze samenleving, maar wel met als uitgangspunt dat iedere Limburger in gelijke mate moet kunnen delen in lasten en lusten.

Ofwel wie bijvoorbeeld 'last' krijgt van een windpark in de buurt, moet ook kunnen delen in de opbrengst, in energie en in geld.

En juist omdat deze verbouwing zo groot is – in ruim 30 jaar moet Limburg compleet energie-neutraal zijn – hakt dit GS-plan die enorme verbouwing in stukjes van vier jaar.

Zodat de Provincie telkens opnieuw met alle partners nieuwe afspraken kan maken op basis van dan weer nieuwe technologieën.

Nieuwe technologieën die we met onze kenniseconomie ook weer zelf kunnen ontwikkelen en waarmee we dus ook een boterham mee kunnen verdienen.

Of dit plan ook zo wordt uitgevoerd, ligt aan Provinciale Staten, het Limburgs Parlement. Want het is dit parlement dat hier – ná de verkiezingen – 'ja' of 'nee' tegen moet zeggen.

Waarmee ik dus als vanzelf ben uitgekomen bij het onderdeel '**Parlement**' uit mijn lezing.

Want het is dus het Parlement dat bepaalt 'hoe' we de wettelijke taken uitvoeren, én welke taken de Provincie zelf kiest.

Zo heeft dit parlement de afgelopen perioden groen licht gegeven aan de bouw en verdere groei van die Brightlands-campusen.

Zoals het ook 'ja' heeft gezegd tegen een Sociale Agenda, waarmee we alle Limburgers een gezond en vitaal bestaan gunnen, maar óók een baan.

Vandaar dat het parlement ook het plan 'Zo Werkt Limburg' omarmde voor een Limburgse arbeidsmarkt met genoeg banen; een goede match tussen banen en mensen; en genoeg mensen. Met als uitgangspunt dat Limburgers arbeidsfit blijven door een leven lang leren.

En dat raakt dan ook weer aan het provinciaal arbeidsbeleid waarvoor het parlement heeft gekozen...

...Een geïntegreerd provinciaal arbeidsbeleid waarmee in Limburg alle onderwijslagen – zeg maar van kleuterschool tot universiteit – hun aanbod op elkaar afstemmen. Zodat de Limburgse jeugd zo min mogelijk hiaten en hobbels tegenkomt in hun schoolloopbaan. En ook opgeleid worden voor de banen van de toekomst.

En ja, uw parlement zei

- ook ja tegen het aanvalsplan asbest en energie: asbestdak eraf, zonnepanelen erop..
- en ja tegen meer aandacht voor het effect van nationale regels op het leven, werk en welzijn van grensbewoners die wij allemaal zijn
- en ja tegen een digitaliseringsagenda...
- etc

Kortom: waar geeft een Statenlid eigenlijk geen richting aan? Want het ging de laatste statenperiode ook over:

- een bereikbaar Limburg met een mobiliteitsplan,
- een landbouw die ook een lust is voor haar omgeving,
- over een starterslening waarmee (jonge) Limburgers makkelijker aan een eerste woning kunnen komen,
- over Duurzaam Thuis, waarmee mensen die hun woning willen verduurzamen een goedkope lening kunnen afsluiten,
- over sport en cultuur,
- over waterbeleid,
- over stedelijke ontwikkeling,
- noem maar op...

Of als ik het nog concreter kan maken met bedragen.

Het Limburgs parlement heeft de afgelopen 4 jaar ruim 2 miljard (!) – 2 miljard en 293 duizend euro om precies te zijn – verdeeld aan zaken die zij samen van belang achten...

En als u dan ook nog bedenkt dat het nieuwe parlement zich straks moet gaan uitspreken over die enorme energietransitie, een enorme verbouwing die iedereen aangaat, zou ook iedereen maar ook iedereen moeten gaan stemmen...

En dan kom ik toch nog even – zoals beloofd - terug op u, u als vrouw en het parlement.

En dan geef ik toch weer even het woord aan de geschiedenis.

Want in 1919 was daar ook een Marie Rappange. Zij veroverde in dat jaar niet alleen een plekje in de gemeenteraad – in haar geval in Heerlen - maar óók in de Provinciale Staten. Daarmee werd deze in Amsterdam geboren maar met een Heerlense mijnwerker getrouwde vrouw, de allereerste vrouw in de Limburgse provinciale politiek.

Overigens werd ook daar geen woord aan vuil gemaakt.

Niet in de provinciale pers, maar ook niet tijdens haar eerste Statenvergadering in de zomer van 1919. De gouverneur van toen – Eduard Baron van Hövell tot Westerfliet – wenste gewoon alle 'toegelatenen' geluk met hun benoeming tot lid der Provinciale Staten.

Al drukte zij wel in die eerste Statenvergadering al meteen haar stempel met haar pleidooi voor de verdubbeling van een provinciale subsidie voor de oprichting van een Nederlands Instituut voor Volksvoeding.

In plaats van 500, stelt zij 1000 gulden voor aangezien de volksvoeding in haar ogen een topprioriteit was.

Haar voorstel haalde het helaas niet, maar zie hoe ze ook 100 jaar later alsnog haar gelijk haalt, als blijkt hoe belangrijk het is als kinderen van jongs af aan leren wat goed eten is...

Maar het bevestigt ook vooral hoe belangrijk het is dat vrouwen zich met politiek bemoeien. Of zoals voormalig minister Els Borst het zei: "politiek is te belangrijk om alleen aan mannen over te laten."

Toch moest ik vorige week nog – op internationale vrouwendag – met een groep vrouwen uit het Noord-Limburgse Bergen constateren dat het aandeel vrouwen in de Limburgse politiek nog achterblijft. Ondanks die veelbelovende start van 100 jaar geleden.

Met hen stelde ik vast dat zeker wat het aantal vrouwelijke gemeenteraadsleden betreft, Limburg landelijk gezien toch een beetje in de laagste regionen bungelt.

Al kennen we een paar positieve uitschieters – zoals Valkenburg en Maastricht met ruim 40 procent vrouwen in de raad – maar door de bank genomen zitten we met een Limburgs cijfer van 24,6 procent toch nog flink onder het landelijk gemiddelde van 31,7 procent vrouwelijke gemeenteraadsleden.⁶

Moeten we in Limburg dan maar de Duitse deelstaat Brandenburg volgen?

Waar partijen vanaf volgend jaar verplicht zijn even veel vrouwen als mannen op de kieslijst te zetten? Zoals ook nu al in België?

Om zo meer vrouwelijke volksvertegenwoordigers te krijgen?⁷

Zou dat helpen?

Zou dat de Limburgse politiek minder macho maken?

Want onderzoek leert niet alleen dat

- vrouwen zich minder snel kandidaat stellen – ze worden liever gevraagd;
- en dat ze sneller vertrekken – vanwege tijdsgebrek en ervaren werkdruk;
- maar óók dat de Limburgse politiek nog te zeer een machowereld is waarin vrouwen zich minder thuis voelen.

Of zoals hoogleraar Lokaal Bestuur van de Universiteit Maastricht – Klaartje Peters – zegt: “vrouwen storen zich meer dan mannen aan de profileringsdrang, aan het haantjesgedrag.”

Onderzoek leert haar echter ook dat het niet gemakkelijk is een eenmaal gesetelde politieke cultuur te veranderen. Al ziet ze daarvoor wel een mooie rol weggelegd voor vrouwelijke burgemeesters...

En wat dat betreft gloort er dan natuurlijk wél weer hoop in Limburg. Want qua aandeel burgemeesters verkeren we absoluut niet meer in de achterhoede.

⁶ Bron: vrouwen in het lokaal bestuur, 27 december 2018

⁷ Bron: NRC 1 februari 2019, Brandenburg: verplicht evenveel vrouwen als mannen op kieslijst

In tegendeel. Sinds mijn aantreden in 2011 heb ik zelfs meer vrouwelijke burgemeesters benoemd dan mannelijke. Met ruim 35 procent zijn we zelfs koploper!

Nou zou u dus kunnen zeggen: tot ons spreekt nu dus een bijzonder vrouwvriendelijke gouverneur... Maar dat zou toch iets té veel eer zijn voor mij...

Want het zijn vooral de gemeenteraden die vandaag de dag graag de wens voor een vrouw opnemen in de profielschets voor een nieuwe burgemeester.

En – nog veel belangrijker: er dienen zich gewoon steeds ‘vaker en meer’ goede vrouwelijke kandidaten aan...

En dan gaat er toch langzaam maar zeker iets veranderen. Ook aan die mannencultuur die vrouwen weerhoudt politiek actief te worden.

Want sinds de laatste gemeenteraadsverkiezing heeft Limburg wél meer vrouwen als wethouder.

Telden we na de voorlaatst gemeenteraadsverkiezingen in 1914 slechts 13 procent vrouwelijke wethouders, sinds de laatste zitten we op ruim 21 procent.⁸

Nog steeds 5 procent onder het landelijk gemiddelde, maar het gaat de goede kant op.

En ook de aankomende provinciale verkiezingen krijgen een iets vrouwelijker randje.

Het aantal vrouwelijke kandidaten is met 3 procent licht gestegen (waarmee we veel dichterbij de buurt komen van het landelijk gemiddelde van 31,8), maar ... qua aantal vrouwelijke lijsttrekkers lopen we dit keer zelfs een beetje voor de troepen uit...

Want is het landelijk gemiddelde 25 procent, wij zitten met 4 vrouwelijke lijsttrekkers - op de 13 – op 30 procent.⁹

Cijfers die dus iets beter worden, maar nog niet opperbest. Er blijft nog een wereld te winnen voor vrouwen in de politiek. Óók honderd jaar na het besluit om vrouwen die wereld te gunnen...

Maar toch zou ik hier graag een parallel zien met ons Limburg.

⁸ Bron: vrouwen in het lokaal bestuur, 27 december 2018

⁹ <https://openstate.eu/nl/2019/02/kandidatenlijsten-provinciale-statenverkiezingen-beschikbaar/>

Ons Limburg dat zich ook 100 jaar geleden emancipeerde als volwaardige Nederlandse provincie, maar er toch ook even over heeft gedaan om echt mee te tellen via die ontspannen ambitieuze weg.

Een ontspannen ambitieuze weg die ik ook u zou willen vragen eens wat beter te verkennen.

Niet alleen, maar samen met uw moeders, uw zussen, uw dochters, uw kleindochters...

Deel in ieder geval mijn verhaal met hen allemaal.

In de eerste plaats om ook hen aan te sporen toch écht te gaan stemmen, maar ook om de politiek in Limburg te versterken.

Want versterken is echt het enige juiste woord wat ik kan bedenken en gebruiken voor wat **u** voor een **parlement** en voor een **provincie** als Limburg kan betekenen.

Een betere aansporing kan ik u niet geven.